

Sisäministeriö, rajavartio-osasto

VN/7427/2022

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto rajavartiolaitainsäädännön muutostarpeita koskevasta muistiosta

1. Yleistä

Sisäministeriön rajavartio-osasto on pyytänyt sisäministeriön poliisiosastolta lausuntoa rajavartio-osaston laatimasta rajavartiolaitainsäädännön muutostarpeita käsittelevästä muistiosta (9.3.2022 VN/7424/2022, jäljempänä arviomuistio). Muistiossa esitetään arvioita tarvittavasta sääntelystä ja liäsäselvitystarpeesta.

Arviomuistion kanssa samanaikaisesti valmisteltiin sisäministeriön selvitys Varautuminen muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen (sisäministeriön julkaisu 2022:20). Selvityksessä nousi esille seuraavat rajavartiolaitainsäädännön asiakokonaisuudet, jotka ovat sisällytetty nyt lausuttavana olevaan arviomuistioon:

- Rajanylitysliikenteen väliaikaista rajoittamista koskevan sääntelyn sekä sisärajavalvonnan aikana sovellettaviksi tulevien säännösten ja toimivaltuuksien täsmentäminen
- Rajavyöhykettä koskevan sääntelyn kehittäminen.
- Teknistä valvontaa koskevan sääntelyn kehittäminen sekä sääntely radioteknisestä valvonnasta.
- Mahdollisuus rajoittaa tilapäisesti raideliikennettä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi.
- Tarvittava sääntely, jotta henkilö voidaan pitää viranomaiskontrollissa pitkäkestoisessa maahantuloedellytysten tutkinnassa.
- Maahantulijoiden laitteisiin kohdistettava laite-etsintä sekä rajavalvonnan että turvapaikkahakemusten rekisteröinnin ja käsittelyn yhteydessä.
- Yksityisten tahojen velvollisuus luovuttaa Rajavartiolaitokselle sen lakisääteisessä tehtävässä välttämätöntä kalustoa, välineistöä ja muuta omaisuutta tai suorittamaan välttämättömiä palveluja.
- Rajavartiolaitoksen henkilöresurssien turvaaminen normaaliolojen häiriötilanteissa.
- Puolustusvoimien Rajavartiolaitokselle antamaa virka-apua koskevan sääntelyn kehittäminen.
- Avun vastaanottaminen suoraan toiselta valtiolta kahdenvälisesti.

Sisäministeriön poliisiosasto lausuu seuraavaa.

Kokonaisuutena arviomuistio on selkeästi laadittu ja perusteltu, ja siitä saa kattavan kokonaiskuvan lainsäädännön muutostarpeista.

Arviomuistiossa kuvattujen toimivallan laajentamista koskevien esitysten¹ osalta poliisiosasto korostaa yleisesti, että poliisi on tällä hetkellä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen sekä rikostorjunnan yleinen ja päävastuullinen viranomainen,² eikä kyseistä asetelmaa ole perusteltua muuttaa. Tosiasiallinen asetelma voi muuttua merkittävästi myös asteittain useamman peräkkäisen lainmuutoksen

¹ Esim. arviomuistion luvut 4.1.1, 4.1.2 ja 5.1.

² Poliisilaki (872/2011) 1:1. Ks. myös laki rikostorjunnasta Tullissa (623/2015) 2:3 ja laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (108/2018) 2:8, joissa säädetty asian siirtäminen Tullilta tai Rajavartiolaitokselta poliisille ilmentää poliisin päävastuullista asemaa.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

seurauksena, vaikka yksittäinen lakiehdotus ei sitä nimenomaisesti tavoittelisi. *Poliisiosasto katsoo, että Rajavartiolaitoksen ydintehtäviin kuulumattomia, toimivaltaa laajentavia esityksiä tulisi harkita poikkeuksellisen tarkasti ja kokonaisuutena* huomioiden myös aikaisemmat samaan suuntaan osoittavat lainmuutokset.

Useammassa arviomuistion kohdassa³ viitataan siihen, että tiettyä lakisääteistä toimivaltuutta käytettäisiin muuhun kuin toimivaltuuden perusteena olevaan alkuperäiseen tehtävään tai tarkoitukseen. *Poliisiosaston näkemyksen mukaan kyseisiin sääntelyratkaisuihin tulisi suhtautua pidättyväisesti.* Tällainen toimivaltuussääntely voisi johtaa tilanteeseen, jossa yhtä tehtävää ja tarkoitusta varten nimenomaisesti säädettyä toimivaltuutta käytettäisiin todellisuudessa pääasiallisena keinona toisen, sinällään lainmukaisen tehtävän suorittamiseen ilman, että se olisi ollut lainsäätäjän tarkoitus. Lain tarkoitama pääperuste muuttuisi (*de facto*) ikään kuin toissijaiseksi tai jopa keinotekoiseksi toimivaltuuden olemassaoloa oikeuttavaksi perusteeksi.

2. Rajaturvallisuuden ylläpitäminen (arviomuistion luku 3)

2.1 Radiotekninen valvonta

Arviomuistiossa nostetaan esille *Rajavartiolaitoksen tarve suorittaa radioteknistä valvontaa.* Kyseessä olisi kokonaan uudenlainen toimivaltuus. Muistion mukaan radiotekninen valvonta olisi normaalioloissa mahdollista vain erikseen määriteltävillä rajan läheisillä alueilla sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla, tiloissa ja kiinteistöissä. Poikkeusoloissa radiotekninen valvonta voisi olla laajempaa.

Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan arviomuistiossa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen, radiolaitteiden sekä muiden radiotaajuisten sähkömagneettisia aaltoja tuottavien laitteiden havaitsemista, tunnistamista, yksilöimistä, seurantaa ja tallentamista sekä kyseisen menetelmän tuottaman tiedon hyödyntämisestä lailla tarkemmin säädetävissä Rajavartiolaitoksen ydintehtäviin liittyvissä käytötarkoituksissa.

Radioteknisessä valvonnassa tarkoituksena olisi:

- havaita sähkömagneettinen aalto sekä sen taajuus, teho ja modulaatio,
- paikantaa sähkömagneettisen aallon suunta ja radiolaitte,
- tunnistaa radiolähtetimen laji (esim. meri-VHF-radio, tutka),
- yksilöidä radiolaitteet niiden erotteliseksi toisistaan,
- seurata radiolaitteita,
- tallentaa edellä mainitut tiedot sekä
- käyttää tietoja.⁴

Arviomuistiossa todetaan, että uusien teknologioiden tunnistaminen ja hyödyntäminen tukisi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta, jonka mukaan digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomia mahdollisuuksia kehitetään ja otetaan käyttöön yli hallinto- ja toimialarajojen. Teknologian hyödyntämistä perusteellaan harvaanasuttujen alueiden turvallisuuden ja rajaturvallisuuden parantumisella, viranomaisten käytössä olevien resurssien tehokkaammalla käytöllä⁵ sekä luvattoman toiminnan ennalta ehkäisyllä, jos valvonnasta ilmoitetaan etukäteen.

³ Esim. arviomuistion luku 3.4.2 ja 5.1.

⁴ Arviomuistio, s. 11.

⁵ Esim. kustannustehokkuus, resurssien optimaalinen kohdentaminen, laajemman alueen kattaminen vähemmällä resurssilla.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Arviomuistiossa viitataan yleisellä tasolla yhteiskunnan teknologiseen kehitykseen ja viranomaisten toimivaltuuksiin muun muassa seuraavasti:

Uuden teknologian mahdollisuudet ovat laajat ja tehokkaat, sillä teknologia ja digitalisaatio ovat tulleet syvällisesti osaksi koko yhteiskuntaa ja ihmisten arkipäivää. Tämän takia on erittäin keskeistä ottaa tulevaisuuden teknologian käyttöalan, -tarkoitusten ja vaihtoehtojen pohdinnassa huomioon yksityisyyden suojaan ja muihin perusoikeuksiin liittyvät vaikutukset niin, että toimenpiteillä turvattavat edut ja niistä aiheutuvat haitat ovat perusoikeusnäkökulmasta tasapainossa. Teknologinen kehitys ja yhteiskunnan digitalisaatio eivät saisi johtaa siihen, että viranomaistoimivaltuudet tosiasiallisesti kaventuvat nykyisestä. Käytännössä tämä on kuitenkin lopputuloksena, jos viranomaistoimivaltuuksia ei kehitetä tekniikan kehityksessä.⁶

Poliisiosasto yhtyy edellä lausuttuun ja korostaa lainaukseen sisältyvää ydinviestiä, jonka mukaan lainvalvontaviranomaisten tosiasialliset toimintamahdollisuudet heikkenevät, jos toimivaltuussääntely ei ole ajantasaisista suhteista ympäröivän yhteiskunnan teknologiseen kehitykseen. Tästä lähtökohdasta katsottuna poliisiosasto pitää muun muassa radioteknisen valvonnan käyttöönoton ja sääntelyn selvittämistä tärkeänä.

Radiotekniseen valvontaan liittyy kuitenkin yksityisyyden suojan ja yksilön muiden oikeuksien kannalta merkittäviä avoimia kysymyksiä, joiden yksityiskohdat eivät ilmene arviomuistiosta ja joita tulee poliisiosaston näkemyksen mukaan jatkoselvittää ennen kuin asiaan voidaan ottaa tarkemmin kantaa.

Oleellisin jatkovalmistelussa huomioitava kysymys on poliisiosaston käsityksen mukaan se, *ovatko kerättävät tiedot (de iure) henkilötietoja ja voidaanko henkilötietojen kerääminen rajata teknisesti (esim. anonymisoimalla) tietojen keräämisen ulkopuolelle*. Arviomuistiossa esitetään seuraavia keinoja henkilötietojen käsittelyyn liittyvän problematiikan ratkaisemiseksi: kerättyjä tietoja ei tosiasiallisesti käytettäisi tai olisi tarkoitus käyttää luonnollisen henkilön tunnistamiseen (ainakaan keräyshetkellä); pääsy yksilöihin tietoihin voitaisiin estää teknisesti käyttöoikeuksilla tietojärjestelmätasolla ja yksilöivät tiedot hävitettäisiin viipymättä.⁷ Poliisiosaston käsityksen mukaan *mainitut toimet eivät yksistään ratkaisisi tietosuojaan ja henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kysymyksiä*.

Henkilötietojen käsittelyn sääntelyn osalta on huomioitava, että henkilötiedon legaalimääritelmä on varsin laaja ja avoin. Henkilötiedoksi katsotaan kaikki tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot riippumatta siitä, tehdäänkö mahdollinen tunnistus suoraan vai epäsuorasti.⁸ Epäsuora tunnistaminen viittaa tässä tapauksessa kaikkiin Rajavartiolaitoksen käytettävissä oleviin keinoihin ja näiden yhdistelmiin (ml. tiedon hankkiminen toisilta viranomaisilta tai yksityisiltä), joilla radioteknisellä valvonnalla kerätty tieto voitaisiin yhdistää luonnolliseen henkilöön.

Toisena tärkeänä jatkovalmistelussa selvitettävänä kysymyksenä poliisiosasto pitää radioteknisen valvonnan *suhdetta salaiseen tiedonhankintaan ja tiedustelutoimintaan*. Arviomuistion perusteella radiotekninen valvonta voisi olla jossain tapauksissa varsin tarkasti kohdennettua,⁹ jolloin on kyseenalaista, onko kyseessä enää valvonnallinen keino tai toimenpide. Lisäksi radiotekninen valvonta vaikuttaisi olevan teknisesti ja toiminnallisesti hyvin samankaltainen keino sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 60 §:n mukaisen *radiosignaalitydustelun* kanssa, ja näiden kahden toiminnan väliset samankaltaisuudet tai erot tulisi tuoda tarkemmin esille.

⁶ Arviomuistio, s. 8.

⁷ Arviomuistio, s. 13. Tietojen hävittämiseen olisi ilmeisesti tarkoitus asettaa joitain ehtoja ja tietojen myöhempi hyödyntäminen esimerkiksi rikosperusteella saatettaisiin katsoa mahdolliseksi.

⁸ Ks. esim. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 4 art. 1 luetelmakohta ja asetuksen johdanto-osan 26 kohta.

⁹ Arviomuistiossa kuvataan esimerkkitapauksena avun tarpeessa olevan henkilön etsintätehtävä. Jos tiedonhankinta kohdennetaan tai yritetään kohdentaa yksittäisen henkilön tarkkuudella, on kyseenalaista, onko kyseessä enää valvonnallinen toimenpide.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Muita jatkovalmistelussa huomioitavia avoimia kysymyksiä ovat esimerkiksi:

- Jos/kun radioteknisestä valvonnasta on tarkoitus ilmoittaa ennakkoon, niin miten se käytännössä toteutettaisiin siten, että kohteella on myös tosiasiallinen mahdollisuus saada asiasta tieto etukäteen, ennen kuin hän joutuu valvonnan piiriin?
- Minkä tyyppistä tietoa radioteknisellä valvonnalla pystyttäisiin keräämään teoriassa ja käytännössä (tietotyyppien konkreettinen luokittelu)? Miten eri tietotyypit suhteutuvat yksityisyyden suojaan?¹⁰
- Miten kerättyä dataa olisi tarkoitus käsitellä? Oikeuttaisiko toimivaltuus esimerkiksi signaalin/datavirran purkamiseen/dekoodaamiseen tai missä määrin kyseinen toiminta olisi sallittua? Olisiko salauksen purkaminen tai sen yrittäminen sallittua?
- Koska arviomuistion perusteella radioteknisellä valvonnalla kerättävät tiedot olisivat (ainakin osin) oikeudellisessa mielessä henkilötietoja, miten henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely olisi tarkoitus toteuttaa? Kuinka kauan tietoja olisi tarkoitus säilyttää? Mihin muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen tietoja saisi käyttää? Tulisiko tietojen käyttöä rajata erityisillä ns. palomuurisäännöksillä? Miten rekisteröidyn henkilön oikeusturvasta olisi tarkoitus huolehtia?

2.2 Hallinnollinen laite-etsintä

Arviomuistiossa esitetään, että *Rajavartiolaitoksella tulisi olla toimivaltuus ilman rikosperustetta suoritettavaan hallinnolliseen (tai valvonnalliseen) laite-etsintään* rajavaltion yhteydessä. Käyttöalana voisi olla arviomuistion perusteella esimerkiksi Rajavartiolaitoksen lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat rajatarkastustehtävät tai turvapaikkahakemusten rekisteröinti- ja käsittelytehtävät.

Toimivaltuus olisi oikeudellisesti ja käyttöalaltaan uusi. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa teknisesti vastaavan laite-etsinnän rikosperusteisesti osana rikosprosessia ja esitutkintaa (pakkokeinolaki 8:20).

Tarvetta uudelle toimivaltuudelle perusteellaan pääasiassa asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen sähköistymisellä. Toisin sanoen voimassa olevan lainsäädännön nojalla Rajavartiolaitoksella on muun muassa oikeus tarkastaa henkilön hallussa olevia asiakirjoja ja tavaroita esimerkiksi rajatarkastuksen yhteydessä. Teknologinen kehittyminen on kuitenkin johtanut siihen, että tarvittavat tiedot ovat enenevässä määrin sähköisessä muodossa, jolloin perinteisillä, fyysiseen tarkastukseen perustuvilla toimivaltuuksilla ei pystytäkään enää tuottamaan virkatehtävän suorittamisessa tarvittavaa tietoa yhtä luotettavasti tai kattavasti kuin aikaisemmin.

Viitaten edellisessä kohdassa lausuttuun poliisiosasto kannattaa tässäkin yhteydessä sitä, että lainvalvontaviranomaisten toimivaltuussääntelyssä pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin yhteiskunnan teknologinen kehittyminen ja siihen liittyen esimerkiksi sähköisessä muodossa olevat asiakirjat.

Arviomuistiossa kuvatun nykytilan ongelman voi tiivistää siten, että aikaisemmin henkilön hallussa oleva paperinen asiakirja sisälsi tarvittavat tiedot ja rajavartiomiehellä on oikeus tarkastaa henkilö tai matkatavarat kyseinen asiakirja löytämiseksi. Nykyään vastaavat tiedot ovat sähköisesti mobiililaitteella (esim. älypuhelin), jota rajavartiomies ei saa tarkastaa ilman asianosaisen suostumusta. Poliisiosaston näkemyksen mukaan tilanne heikentää tehokasta rajavaltion¹¹ ja on siten todellinen ja merkittävä ongelma, joka tulee kasvamaan tulevina vuosina.

¹⁰ Esimerkiksi yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettu radioviestintä ja yksityisyyden suojan ydinalueelle kuuluva viestintä sekä näiden väliin mahdollisesti jäävä alue.

¹¹ Kuten arviomuistiossa todetaan, tehokas rajavaltion mm. auttaa ehkäisemään erilaisia sisäiseen turvallisuuteen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyviä uhkia.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Poliisiosasto kuitenkin huomauttaa, etteivät henkilön hallussa tai matkavaroissa olevat asiakirjat (ja vastaavat tiedot) ja teknisessä laitteessa sähköisessä muodossa olevat tiedot (data) ole keskenään suoraan vertailukelpoisia, kun huomioidaan viranomaisen haltuun tulevan potentiaalisen tiedon määrä ja laatu. Nykyaikaisessa tietoyhteiskunnassa luonnollisen henkilön koko henkilökohtainen historia (tai "elämä") voi olla ja usein onkin dokumentoituna yhteen tekniseen laitteeseen, esimerkiksi älypuheliin.¹² Toisin sanoen potentiaalinen yksityisyyden luokkauksen laajuus ja syvyys on mittakaavaltaan aivan erilainen tutkittaessa esimerkiksi kaikkea henkilökohtaisessa mobiililaitteessa olevaa tietoa (dataa) kuin jos tarkastetaan esimerkiksi rajanylitystilanteessa henkilön mukana olevat fyysiset asiakirjat ja matkatavarat. Samalla voitaneen olettaa, että vain murto-osa viranomaisen haltuun päätyvästä sähköisestä tiedosta olisi merkityksellistä käsillä olevan nimenomaisen virkatehtävän kannalta. Viranomaisen haltuun päätyisi lisäksi merkittävä määrä täysin ulkopuolisia henkilöitä koskevaa sähköistä tietoa.¹³

Jatkovalmistelussa tulisikin poliisiosaston näkemyksen mukaan *pohtia tarkemmin, onko keinon käyttöä mahdollista rajata*¹⁴ *teknisesti tai juridisesti siten, että toimenpiteellä aiheuttava yksityisyyden suojan loukkaus olisi mahdollisimman rajattu ja kohdennettu käsillä olevaan virkatehtävään sekä paremmin oikeassa suhteessa saavutettavaan hyötyyn.*

Lisäksi poliisiosasto nostaa esille jo tässä vaiheessa, että jos Rajavartiolaitokselle säädettäisiin toimivaltuus tässä kuvattuun hallinnolliseen laite-etsintään, tulisi poliisilla olla vastaava toimivaltuus poliisin toimiessa samoissa, laite-etsinnän perusteena olevissa tehtävissä.

2.3 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen rajan läheisyydessä

Nykyisen rajavartiolain 20 §:n mukaan rajavartiolaitos huolehtii yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä rajanylityspaikalla, toimitilassaan ja hallinnassaan olevalla alueella silloin, kun poliisi on estynyt sitä tekemästä. *Arviomuistiossa esitetään, että rajavartiolaitoksella olisi vastaava tehtävä ja siihen liittyvät toimivaltuudet myös rajanylityspaikkojen ulkopuolisilla rajaosuuksilla (rajavyöhykkeellä).* Käytännössä Rajavartiolaitoksen alueellista ulottuvuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä laajennettaisiin toimivaltuuksien ja muiden toiminnan erityisten edellytysten pysyessä samoina. Tarvetta perusteella esimerkiksi laajamittaisen maahantulon aiheuttamilla häiriöillä.

Poliisiosasto pitää edellä mainittua arviomuistion esitystä sinällään perusteltuna, mutta tämän tyyppisten *toimivallan laajennusten olisi perusteltua koskea vain poikkeusoloja tai muuta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ajallisesti rajattua häiriötilannetta.* Poliisiosaston käsityksen mukaan nykytilaan ei liity normaalioloissa merkittäviä ongelmia, eikä sellaisia ole tuotu esille arviomuistiossakaan.¹⁵

3. Rajavartiolaitoksen rikostorjunta (arviomuistion luku 4)

3.1 Rajavartiolaitoksen asiallinen toimivalta rikostorjunnassa

Rikostorjunnasta rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018, rikostorjuntalaki) 4 §:n määrittää rajavartiolaitoksen asiallisen toimivallan rikostorjunnassa eli rikosten estämisessä, paljastamisessa ja

¹² Etenkin kun huomioidaan, että tekninen laite voi olla yhteydessä erilaisiin pilvipalveluihin tai muihin laitteisiin ja palveluihin ja että kyseiset tiedot ovat saatavilla laitteesta tai laitteen kautta.

¹³ Esimerkiksi valokuvia ja viestejä.

¹⁴ Esimerkiksi voidaanko laite-etsintää rajata vain tiettyihin laitteessa oleviin tietoryhmiin, mitkä ovat konkreettiset esiedellytykset laite-etsinnän suorittamiselle, miten saatuja tietoja käsillään ja säilytetään, mihin muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen tietoja saisi käyttää, mitkä ovat laitteen omistajan/haltijan oikeussuojakeinot jne.

¹⁵ Asiassa pitää myös huomioida, että normaalioloissa paikallispoliisilla on poliisin hallinnosta annetun lain (860/2015) 6.1 §:n perusteella velvollisuus tuottaa poliisipalvelut tasapuolisesti omalla toimialueellaan.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

selvittämisessä. Säännös on rakennettu pääasiassa viittaamalla rikoslain yksittäisiin rikossäännöksiin ja eräissä tapauksilla asettamalla erityisiä edellytyksiä käsillä olevalle rikostyyppille tai olosuhteille.

Ensinnäkin arviomuistiossa katsotaan, että *rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimivallan piiriin tulisi liittää ihmiskaupparikokset silloin kuin ne havaitaan rajavalvonnan yhteydessä*. Tällä hetkellä ihmiskaupparikokset kuuluvat rajavartiolaitoksen toimivaltaan vain silloin, jos ihmiskaupparikos liittyy laittoman maahantulon järjestämiseen (rikostorjuntalaki 4 § 3 k).

Arviomuistioon sisältyvien tilastotietojen perusteella Rajavartiolaitos aloittaa ihmiskauppaa koskevia esitutkintoja hyvin vähän.¹⁶ Syitä tähän on arviomuistion mukaan useita. Esimerkkinä mainitaan, että useilla ihmiskaupan uhreilla on nykyisin lailliset edellytykset saapua maahan, eikä asia siten nouse esille rajatarkastuksen tai muun rajavartiolaitoksen toimenpiteen aikana.

Aluksi poliisiosasto toteaa, että arviomuistiosta ei käy ilmi, kuinka paljon Rajavartiolaitos paljastaa tällä hetkellä oman toimintansa yhteydessä sellaisia (epäiltyjä) ihmiskaupparikoksia, joissa Rajavartiolaitoksella ei ole toimivaltaa aloittaa esitutkintaa tai ryhtyä muihin rikostorjunnallisiin toimenpiteisiin edellä kuvatun toimivaltarajauksen takia. Tällaisen arvion esille nostaminen asian jatkovalmistelussa voisi antaa merkityksellistä lisätietoa ongelma laajuudesta.

Kun huomioidaan ihmiskaupparikollisuuden torjunnan tärkeys sekä Rajavartiolaitoksen erityisosaaminen ja tehtäväkenttä suhteessa ihmiskaupparikollisuuteen, *poliisiosasto pitää tärkeänä, että mahdolliset Rajavartiolaitoksen ihmiskaupan torjuntaa heikentävät toimivaltavajeet selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan korjataan*.

Lisäksi jatkovalmistelussa poliisiosasto kannustaa pohtimaan, *onko esitetty rajaus "ihmiskaupparikokset, jotka tulevat ilmi rajavalvonnan yhteydessä" mielekäs ja voisiko rajaus olla yleisempi esimerkiksi siten, että se peittäisi lisäksi Rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluvan muun rikoksen esitutkinnassa ilmi tulleen ihmiskaupan*. Oleellista kuitenkin olisi, ettei Rajavartiolaitoksesta tulisi ihmiskaupparikosten torjunnan yleisviranomaista ja että toimivalta ihmiskaupparikoksissa olisi sidottu lain tasolla täsmällisesti Rajavartiolaitoksen nykyisiin ydintehtäviin.

Toiseksi arviomuistiossa nostetaan esille *tarve lisätä rahanpesurikokset Rajavartiolaitoksen rikostorjunnallisen toimivallan piiriin silloin kuin rahanpesu "havaitaan Rajavartiolaitoksen omassa toiminnassa"*. Nykyisellään rahanpesu ei ole Rajavartiolaitoksen toimivallan piirissä (rikostorjuntalaki 4 §). Rajavartiolaitos voi kuitenkin toimivaltaisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan myös rahanpesun osalta, jos rahanpesu liittyy Rajavartiolaitoksen esitutkinnassa jo olevaan toiseen rikokseen (rikostorjuntalaki 5 §).

Arviomuistiossa tuodaan esille, että nykytilanteessa Rajavartiolaitos on toimivaltainen kätkemisrikoksen osalta ja että kätkemisrikoksen tunnusmerkistö on hyvin samankaltainen suhteessa rahanpesurikokseen. Tällä hetkellä Rajavartiolaitos tutkii tunnusmerkistöjen mukaisia tekoja kätkemisrikoksina, siirtää tutkinnan rahanpesurikoksena toiselle esitutkintaviranomaiselle tai suorittaa rahanpesurikoksen esitutkinnan toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä osana Rajavartiolaitoksen tutkimaa rikoskokonaisuutta.

Arviomuistion perusteella ongelmia tuottavat ainakin sellaiset tapaukset, joissa tutkinta on aloitettu kätkemisrikoksena ja joissa esitutkinnan aikana selviää, että asian nimike tulisi vaihtaa kätkemisrikoksesta rahanpesuksi. Tällainen esitutkinnan uudelleen otsikointi poistaisi Rajavartiolaitokselta toimivallan tutkia käsillä olevaa reaali maailman tekoa, vaikka asiassa voi olla samanaikaisesti vireillä aktiivisia, esimerkiksi vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja. Rajavartiolaitos voi siirtää tutkinnan poliisille tai

¹⁶ Vuosina 2015 - 2020 ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa -nimikkeillä olevia tekoja on tutkittu yhteensä 0 - 3 per vuosi.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

yrittää perustaa yhteisen tutkintaryhmän poliisin kanssa, mutta tällaiset järjestelyt vievät aikaa, ja niitä on hyvin vaikea toteuttaa esitutkintaa vaarantamatta.

Poliisiosasto katsoo, että nykyinen Rajavartiolaitoksen toimivaltasäätely vastaa edellä kuvatuilta osin huonosti tosiasiallisia käytännön tilanteita. Esitutkinta tai muu rikostorjuntatoimenpide joudutaan usein aloittamaan hyvin vajailla ja epäselvillä tosiasiatiedoilla, jolloin esimerkiksi ei pystytä ottamaan lopullisesti kantaa asiaan soveltuvaan rikossäännökseen. Alkuvaiheessa samat tosiasiatiedot voivat osoittaa kahteen tai useampaan keskenään kilpailevaan rikossäännökseen (tässä tapauksessa kätke-misrikos ja rahanpesu), ja alussa valittu rikossäännös voi myöhemmin vaihtua. Rajavartiolaitoksen tiet-tyyn yksilöityyn rikossäännökseen ja/tai tarkkarajaisiin erityisolosuhteisiin sidottu rikostorjunnallinen toimivalta on omiaan heikentämään oikeusvarmuutta ja rikostorjunnan¹⁷ tehokkuutta.

Kun lisäksi huomioidaan, että Rajavartiolaitoksen tehtävien ydinalueelle sijoittuviin rikoksiin liittyy mer-kittävässä määrin rahanpesua ja tällaisen rikollisuuden tehokas torjunta edellyttää myös rahanpesun tehokasta torjuntaa, *poliisiosasto pitää arviomuistion esitystä perusteltuna.*

Mahdollinen lainmuutos ei saisi kuitenkaan poliisiosaston näkemyksen mukaan johtaa siihen, että Ra-javartiolaitoksesta tulisi rahanpesurikosten torjunnan yleisviranomainen. Toisin sanoen Rajavartiolaitoksen rikostorjunnallista toimivaltaa rahanpesurikoksissa on syytä rajata lain tasolla täsmällisesti si-ten, että Rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluisi ainoastaan Rajavartiolaitoksen ydintehtäviin kiinte-ästi liittyvä rahanpesu.¹⁸

3.2 Toimivaltuudet rikostorjunnassa: televalvonta

Arviomuistiossa esitetään **ensinnäkin**, että Rajavartiolaitos voisi jatkossa suorittaa *televalvontaa tör-keän väärennyksen, törkeän kätkemisrikoksen ja ammattimaisen kätkemisrikoksen estämiseksi*. Myös ihmiskaupparikokset tulisivat lisätä televalvonnan perusterikoksiin, jos ihmiskauppa tulisi edellä kuva-tulla tavalla Rajavartiolaitoksen rikostorjunnallisen toimivallan piiriin.

Toiseksi arviomuistiossa esitetään, että Rajavartiolaitoksen seuraavat *rikostorjuntalain televalvontaa koskevat säännökset olisivat perusterikoksiltaan samansisältöiset*.¹⁹

Rajavartiolaitoksen toimivaltuus suorittaa televalvontaa rikoksen estämiseksi perustuu rikostorjunta-lain 16 §:ään. Perusterikoksia on tällä hetkellä kolme: törkeä laittoman maahantulon järjestäminen, törkeä laittoman maahantulon järjestäminen ja siihen liittyvä ihmiskaupparikos sekä törkeä metsäs-tysrikos.

Rajavartiolaitoksen oikeudesta käyttää salaisia pakkokeinoja rikoksen selvittämiseksi säädetään rikos-torjuntalain 58 §. Säännöksen mukaan Rajavartiolaitos voi käyttää televalvontaa seuraavien rikosten selvittämiseksi: törkeä laittoman maahantulon järjestäminen, törkeä laittoman maahantulon järjes-täminen ja siihen liittyvä ihmiskaupparikos tai törkeä ihmiskaupparikos, törkeä kätkemisrikos, ammat-timainen kätkemisrikos, törkeä väärennys, törkeä metsästysrikos ja törkeä laittoman saaliin kätke-minen.

Kun huomioidaan rikosten ennalta estämisen tärkeä yhteiskunnallinen merkitys, *poliisiosasto yhtyy ar-viomuistiossa lausuttuun ja pitää arviomuistion esityksiä perusteltuina*. Poliisilla on oikeus suorittaa

¹⁷ Erityisesti rikosten ennalta estäminen on vaikeaa, jos tulevaisuudessa mahdollisesti realisoituva ja estettävä ri-kos pitäisi tietää rikosnimiketasolla etukäteen ja nimikevalinta perustaisi tai poistaisi toimivallan kokonaisuudes-saan.

¹⁸ Esimerkiksi rahanpesu, joka paljastuu rajavalvonnassa tai -tarkastuksessa taikka rahanpesu, jonka esirikoksena epäillään olevan Rajavartiolaitoksen nykyiseen rikostorjunnalliseen toimivaltaan kuuluva rikos.

¹⁹ Poikkeuksen muodostaa törkeä laittoman saaliin kätkeminen (RL 48 a:4 a). Rajavartiolaitos voi suorittaa televal-vontaa vain kyseisen rikoksen selvittämiseksi. Vastaavaa toimivaltuutta ei ole poliisilla (pakkokeinolaki 10:6).

Sisäministeriö Inrikesministeriet

televalvontaa edellä mainittujen rikosten²⁰ estämiseksi ja olisi vaikea löytää objektiivisia perusteita sille, miksi Rajavartiolaitoksella tulisi olla heikommat oikeudelliset edellytykset estää samoja, Rajavartiolaitoksen ydintehtäviin liittyviä rikoksia.

3.3 Toimivaltuudet rikostorjunnassa: peitelty tiedonhankinta

Arviomuistiossa tuodaan **ensinnäkin** esille, että *peiteltyä tiedonhankintaa* koskevan rikostorjuntalain 23 §:ää olisi tarpeen muuttaa siten, että kyseisen *salaisen tiedonhankintakeinon käyttäminen olisi mahdollista seuraavien rikosten estämiseksi*:

- 1) Rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) Suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä kätkemisrikos.

Toiseksi arviomuistiossa esitetään, Rajavartiolaitoksella tulisi olla *oikeus käyttää peiteltyä tiedonhankintaa myös edellä mainittujen rikosten selvittämiseksi*.

Arviomuistion mukaan muutokset lisäisivät käytännössä vain seuraavat perusterikokset Rajavartiolaitoksen peitellyn tiedonhankinnan käyttöalaan: törkeä väärennys, törkeä metsästysrikos sekä rajatarastukseen liittyvä törkeä kätkemisrikos ja ammattimainen kätkemisrikos. Peitellyn tiedonhankinnan käyttöalaa ei olisi tarpeen laajentaa rikostorjuntalain 4 §:n 12 kohdan ja 13 kohdan mukaisiin rikoksiin (virkarikokset ja sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävät rikokset).

Rajavartiolaitoksella on jo nyt oikeus käyttää peiteltyä tiedonhankintaa eräiden perusterikosten estämiseksi (rikostorjuntalaki 23 §) ja selvittämiseksi (rikostorjuntalaki 58 §). Kyseessä ei siten olisi uusi toimivaltuus vaan nykyisen toimivaltuuden käyttöalan laajentaminen.

Arviomuistion esitykset vastaavat edellä kuvatuilta osin poliisin toimivaltuuksia käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi. *Poliisiosaston käsityksen mukaan tämäläisyyden toimivaltuussymmetria eri esitutkintaviranomaisten välillä on hyvä lähtökohta*, koska se on omiaan edistämään samaa aihepiiriä koskevan lainsäädännön selkeyttä ja siten oikeusvarmuutta. Lisäksi se parantaa viranomaisten yhteistoiminnan edellytyksiä rikostorjunnassa.

Esityksillä tavoitellaan ilmeisesti ensisijaisesti rikostorjunnan tehokkuutta. Poliisiosasto toteaa, että arviomuistion perustelut ovat kuitenkin varsin yleisiä ja keskittyvät yksityiskohtaisemmin vain siihen, mitä olisi tarpeen muuttaa. Muistiosta ei käy tarkemmin ilmi, *mitkä ovat esimerkiksi nykytilan konkreettiset ongelmakohdat ja miten esitetyt muutokset korjaisivat tilannetta*.²¹

Lisäksi arviomuistion perusteella peitellyn tiedonhankinnan käyttöalaan olisi tarpeen laajentaa – kätkemisrikoksen lisäksi – käytännössä vain kahteen rikokseen: törkeä väärennys ja törkeä metsästysrikos. Jos todellinen tarve on näin selvästi rajattu, niin poliisiosasto suhtautuu varauksellisesti siihen, että lain tasolla toimivaltuus kuvattaisiin yleisemmin ja mahdollisesti tarpeettoman laveasti (”rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta”).

Kolmas arviomuistion esitys koskee *peitelystä tiedonhankinnasta päättämistä*. Nykyisen Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 24 §:n ja 59 §:n mukaan päätöksen peitelystä tiedonhankinnasta tekee Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö.

Arviomuistion mukaan päätöksentekotaso on operatiivisen rikostorjunnan kannalta ongelmallinen, koska käytännön tilanteet voivat tulla eteen nopeasti ja laissa tarkasti yksilöidyn virkamiehen

²⁰ Törkeän väärennys, törkeän kätkemisrikos, ammattimaisen kätkemisrikos, ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa.

²¹ Tilanne voisi selventää esimerkiksi esimerkkitaapauksilla, joissa peiteltyä tiedonhankintaa olisi tarpeen käyttää.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

tavoittaminen voi olla vaikeaa. Näin ollen muistiossa *esitetään, että päätöksentekijöihin lisättäisiin tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitos.*

Poliisiosaston näkemyksen mukaan esitys on perusteltu. Muutoksen jälkeen Rajavartiolaitoksen päätöksentekotasoa vastaisi poliisin päätöksentekotasoa.

Tietolähdetoiminnan osalta arviomuistio sisältää käytännössä seuraavat **neljä esitystä**:

- 1) Rajavartiolaitoksen nykyistä, niin sanottua perusmuotoista (passiivista) tietolähdetoimintaa laajennettaisiin siten, että Rajavartiolaitoksella olisi toimivaltuus *ohjattuun tietolähteen käyttöön.*
- 2) Viranomaisen lakisääteistä velvollisuutta huolehtia *tietolähteen turvallisuudesta* selkeytettäisiin.
- 3) Rajavartiolaitokselle tulisi mahdollisuus maksaa tietolähteelle *palkkio.*
- 4) Tietolähteen *legaalimääritelmään* tehtäisiin lähinnä tekninen korjaus.

Käytännössä esitykset muuttaisivat Rajavartiolaitoksen tietolähdetoiminnan sääntelyn vastaamaan poliisin (ja Tullin) tällä hetkellä voimassa olevaa tietolähdetoiminnan sääntelyä. Kyseessä ei siten olisi kokonaan uudenlainen toimivaltuus tai sääntely.

Esitykset olisivat omiaan parantamaan sekä rikostorjunnan tehokkuutta että poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen välistä yhteistoimintaa rikostorjunnassa. Poliisiosasto kuitenkin huomauttaa, että ohjatun tietolähteen käyttömahdollisuudet ovat kuitenkin käytännössä hyvin rajallisia Suomen rikosoikeuden laajan tekijä- ja osallisuusvastuun sekä tietolähteen absoluuttisen rikosentekokiellon takia.

4. Sotilas- ja siviilitiedustelu (arviomuistion luku 5.1)

Arviomuistion mukaan Rajavartiolaitoksella olisi tarve tukea nykyistä tehokkaammin uuden tiedustelulainsäädännön mukaisia sotilastiedustelu- ja siviilitiedusteluviranomaisia (Puolustusvoimat ja Suojelupoliisi) heidän tiedustelutehtävissä. Käytännössä muistiossa esitetään, että *Rajavartiolaitos voisi tehdä mainittujen viranomaisten lukuun ja johdon alaisena sotilastiedusteluun ja siviilitiedusteluun kuuluvia tehtäviä käyttämällä niitä toimivaltuuksia, jotka Rajavartiolaitoksella on nyt omalla tehtäväalueellaan.* Tällä tarkoitetaan ainakin Rajavartiolaitoksen nykyisiä toimivaltuuksia rikostorjunnassa (esim. salainen tiedonhankinta) ja aluevalvonnassa.

Yleisesti tarvetta perustellaan sillä, että uudenmuotoinen tiedustelulainsäädäntö on tosiasiallisesti kaventanut Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia tukea ja tehdä yhteistyötä tiedusteluviranomaisten kanssa.²² Tarve tehdä yhteistyötä sotilastiedustelussa perustuu arviomuistion mukaan Rajavartiolaitoksen tehtäviin sotilaallisessa maanpuolustuksessa. Siviilitiedustelun osalta tarvetta perusteellaan muun muassa rajaturvallisuuden ja kansallisen turvallisuuden välisellä yhteydellä, Rajavartiolaitoksen varautumisella terrorismin torjuntaan sekä virka-avun antamisella. Lisäksi arviomuistiosta käy ilmi, että Rajavartiolaitoksen oma tehtäväalue ja suorituskky luo otolliset olosuhteet tiedusteluviranomaisten tehtävien tukemiselle. Tavoitteena on siten myös valtion resurssien tehokkaampi käyttäminen ja sotilas- ja siviilitiedustelutoiminnan yleinen tehostaminen.

Poliisiosasto pitää eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja sen kehittämisestä muun muassa lainsäädännöllisin ratkaisuin erittäin tärkeänä.

²² Kyse on yksinkertaistaen siitä, että aikaisemmin laintasoista sääntelyä ei ollut, jolloin sallitun/kielletyn yhteistoiminnan raja oli laintulkinnallisesti avoimempi. Laintasoinen, tarkkarajainen sääntely on luonut tilanteen, jossa aikaisemmin sallituksi tulkitut tehtävät ja toimenpiteet eivät ole enää lainmukaisia, koska asiasta ei ole erikseen säädetty ja aikaisempi tulkinta ei mahdu nykyisen lain sanamuotoon.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Esitystä perusteellaan merkittävässä määrin toisen viranomaisen eli varsinaisen vastuuviranomaisen tehokkaammalla tukemisella ja avustamisella.²³ Ensinnäkin poliisiosasto näkee, että tällaisessa tilanteessa nykytilan ongelmakohdat ja tarve lainsäädännön muuttamiselle tulisi tunnistaa ensisijaisesti kyseisissä vastuuviranomaisissa (tässä tapauksessa Puolustusvoimat ja Suojelupoliisi), eikä Rajavartiolaitoksen tai minkään muunkaan viranomaisen toimivaltuussäätelyä tai resurssointia tulisi perustaa merkittäviltä osin kykyyn tai mahdollisuuksiin antaa virka-apua tai muuta tukea muille viranomaisille. Oleellista olisikin selvittää, miten Puolustusvoimat sotilastiedusteluviranomaisena ja Suojelupoliisi siviilitiedusteluviranomaisena näkee nykytilanteen ja mahdolliset kehittämistarpeet.

Toiseksi poliisiosasto pitää ongelmallisena, jos yhtä nimenomaista tarkoitusta (tehtävää) varten säädettyjä toimivaltuuksia (keinoja) käytetään sellaisenaan toiseen tarkoitukseen ilman perusteellista, lainvalmisteluun sisältyvää toimivaltuus- eli keinokohtaista arviointia. Toisin sanoen sotilastiedustelun ja siviilitiedustelun päämäärät ja tarpeet²⁴ voivat olla siinä määrin erilaisia, ettei niihin voida soveltaa suoraan esimerkiksi rikostorjuntaa varten säädettyjä keinoja, koska sääntelyn taustalla olevat oikeudelliset ja reaaliset premissit poikkeavat toisistaan.²⁵

Esimerkkinä voidaan käyttää Suomen perustuslain (731/1999) 10 §:n mukaista yksityiselämän suojaa. Säännöksen 4 momentin (817/2018) mukaan viestin luottamuksellisuus ei ole absoluuttinen, ja siitä voidaan poiketa esimerkiksi vakavan kansallisen turvallisuuden uhan perusteella, jos asiasta säädetään erikseen lailla. Lain esitöissä on kuitenkin katsottu, että tällaisesta kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta saa hankkia tietoa vain kansallisesta turvallisuudesta huolehtiva lailla erikseen säädetty viranomainen (Suojelupoliisi tai Puolustusvoimat).²⁶

Yhteenvedona poliisiosasto katsoo, että kyseessä on periaatteellisesti merkittävä ja arviomuistiossa esitettyä laaja-alaisempi kysymys siitä, missä määrin perinteisten lainvalvontaviranomaisten (poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) tulisi voida aktiivisesti avustaa sotilas- ja tiedusteluviranomaisten tiedustelutehtävien hoitamista omilla tehtäväalueillaan ja osana omaa perustoimintaansa. Kysymys on perusoikeusherkkä, ja tarkemman kannan muodostaminen vaatisi arviomuistiotä perusteellisempaa selvitystä ja tiedusteluviranomaisten näkemyksiä.

Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi huomioida vireillä oleva ulkopuolinen esiselvitys ja sen tulokset poliisin rikostiedusteluun liittyvän lainsäädännön tilasta ja sen kehittämisestä.

5. Virka-aputoiminta (arviomuistion luvut 5.3 ja 5.4)

Arviomuistiossa esitetään harkittavaksi, että Onnettomuustutkintakeskukselle annettavasta virkaavusta säädettäisiin nimenomaisesti. Tarkoituksena on, että annettava virka-apu olisi maksutonta, mutta tietyissä tilanteissa Rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista. Sääntelyllä pyrittäisiin edistämään onnettomuustutkintaan liittyvien asioiden selvittämistä. Poliisiosasto toteaa, että vastaavanyppinen virka-avun kustannuksia koskeva säännös sisältyy eduskunnan käsittelyssä olevaan lakiehdotukseen laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille sekä rajavartiolakia koskevaan muutosehdotukseen (HE 106/2021 vp). Poliisiosastolla on parhaillaan

²³ Arviomuistion perusteella kyseessä olisi jonkinlainen välillinen salaisen tiedonhankinnan tai salaisen tiedustelutoiminnan muoto, jossa toinen viranomainen hankkii aktiivisesti tietoa varsinaisen tiedusteluviranomaisten käyttöön ilman, että tiedonhankinnan (tai muun toimenpiteen) tosiasiallinen tarkoitus paljastuu kohteelle.

²⁴ Esim. kansallisen turvallisuuden suojaaminen ja siihen liittyvät tiedonhankintatarpeet.

²⁵ Samansuuntaisesti ks. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu OAK/289/2021 23.11.2021, s. 21 - 22 ja siinä mainitut oikeuslähteet. Ratkaisussa korostetaan tarvetta eriyttää tiedustelutoimivaltuudet ja rikostorjuntatoimivaltuudet toisistaan.

²⁶ HE 198/2017 vp, s. 37. Ks. myös perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2018 vp, s. 7 - 8. Perustuslakivaliokunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyvän näkemyksen.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

käynnissä hanke, jossa säädettäisiin poliisin antaman virka-avun maksullisuudesta ja toisaalta siitä tehtävistä poikkeuksista. *Poliisiosasto pitää rajavartiolaitokseen ehdotettavaa muutosta perusteltuna.*

Arviomuistiossa todetaan *Puolustusvoimien Rajavartiolaitokselle antaman virka-avun osalta, että olisi tarpeen arvioida, tulisiko Rajavartiolaitoksen voida saada nykyistä laajemmin Puolustusvoimilta virka-apua.* Laissa ei ole täsmällisiä säännöksiä virka-avussa käytettävistä toimivaltuuksista ja voimakeinoista. Arviomuistion mukaan on tarpeen selvittää, tulisiko laissa säätää virka-avussa käytettävistä toimivaltuuksista sekä täsmentää sääntelyä virka-avun antamisessa sallituista voimakeinoista ja aseistuksesta. *Poliisiosasto toteaa, että virka-avussa käytettävien voimakeinojen ja aseistuksen tarkempi sääntely olisi linjassa edellä mainitussa hallituksen esityksessä esitettyjen ehdotusten kanssa. Myös virka-apua koskevan toimivaltuussääntelyn ajantasaisuutta on perusteltua arvioida.*

6. Yksittäisiä huomioita

Arviomuistion luvussa 8.6 todetaan, että oikeusministeriössä on vireillä maalittamiseen liittyvä lakihanke. Hanke on päätynyt, ja tuloksena on tullut voimaan laki rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta (698/2021). Lailla muutettiin laittoman uhkauksen syyteoikeutta.

Arviomuistion luvussa 7 meripelastuslakia esitetään muutettavaksi siten, että Rajavartiolaitos ja muut meripelastusviranomaiset voisivat paikantaa kaikkien hätälähettimien signaaleja riippumatta laadusta tai paikannustavasta käyttäen viranomaisen omia teknisiä suorituskykyjä. Tarve liittyy Rajavartiolaitoksen rooliin johtavana meripelastusviranomaisena ja hädässä olevien henkilöiden pelastamiseen. Toiminta vaikuttaa jokseenkin samankaltaiselta kuin arviomuistiossa esitetty radiotekninen valvonta. Näin ollen poliisiosasto kiinnittää huomiota soveltuvien osin samoihin seikkoihin kuin mitä edellä radion teknisen valvonnan kohdalla on lausuttu.

Edellä mainitussa 7 luvussa käsitellään hyvin lyhyesti myös Rajavartiolaitoksen tarvetta paikantaa ilmaalusten mustien laatikoiden lähettämiä paikannussignaaleja hätätilanteissa. Näiltä osin olisi perusteltua harkita, tulisiko aiheutta käsitellä jatkovalmistelussa omana erillisenä kohtana. Lisäksi arviomuistiossa ei käy kunnolla ilmi, missä käytännön tilanteissa tarve voisi realisoitua ja mitkä ovat nykytilanteen ongelmakohdat.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisiylitarkastaja

Sami Nevalainen

Liitteet

-

Jakelu

Sisäministeriö, rajavartio-osasto (rajavartiolaitos@raja.fi)
RVLE, oikeudellinen osasto (VPRVLEoikeudellinen@raja.fi)

Tiedoksi

Osastopäällikkö Vuori
Lainsäädäntöjohtaja Laitinen
Poliisijohtaja Taavila
Sisäministeriö, poliisiosasto (SM_VP_Poliisiosasto)

VN/7427/2022-SM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: